

Ochrona znaku Czerwonego Krzyża

Konferencja „Międzynarodowe Prawo Humanitarne w ochronie ludności
we współczesnych konfliktach zbrojnych” | 01.12.2023

Mateusz Pęksa Specjalista ds. Prewencji

Znak Czerwonego Krzyża

Jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych symboli pomocy na świecie. Kojarzony głównie z pomocą medyczną i wsparciem w sytuacjach kryzysowych. Przyczynia się do tego globalna działalność Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca. Jednym z filarów naszej pracy jest promocja zdrowia, krwiodawstwa, upowszechnianie znajomości pierwszej pomocy i świadczenie usług ratowniczych.

W Polsce, PCK ma rozpoznawalność wśród 87% społeczeństwa a nasze działania kojarzone są głównie z pomocą osobom w trudnej sytuacji życiowej i ofiarom klęsk żywiołowych.

Na podstawie Raportu *ANALIZA RYNKU FUNDRAISINGOWEGO W POLSCE* przeprowadzonego przez firmę CIVITTA dla PCK w Grudniu 2022 r.

Znak jest również powszechnie wykorzystywany w mediach, np. w filmach historycznych gdzie głównie kojarzony jest z niesieniem pomocy medycznej rannym żołnierzom.

MIT!

Znak Czerwonego Krzyża **nie jest** uniwersalnym znakiem pomocy humanitarnej. Katalog osób uprawnionych do używania znaku jest zamknięty dla określonej grupy osób, natomiast wykorzystanie znaku regulowane jest przez zapisy prawa. Niezgodne z prawem użycie znaku **jest karane**.

Ruch obserwuje „cierpienia z powodu własnego sukcesu” ponieważ jego działania mają charakter tak powszechny.

ZNAK CZERWONEGO KRZYŻA

GENEZA | FUNKCJA | RODZAJE NADUŻYĆ

Rys historyczny

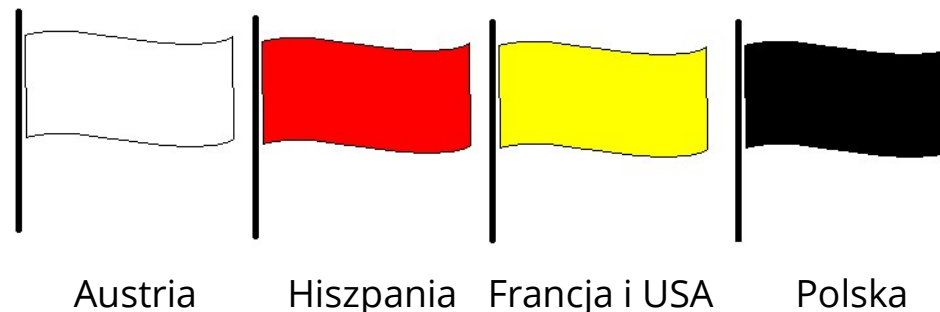
Do XIX w., symbole używane do identyfikacji służb medycznych sił zbrojnych nie były jednolite, ogólnie znane i respektowane, rzadko były chronione prawnie.

1864, Genewa, Szwajcaria

zwołanie Międzynarodowej Konferencji dyplomatycznej i przyjęcie

Konwencji Genewskiej o polepszeniu losu rannych wojskowych w armiach czynnych:

- **1863** – przyjęcie czerwonego krzyża na białym tle jako symbolu prostego, znanego wszystkim, rozpoznawalnego z daleka, identycznego dla przyjaciela i wroga.
- **1864** – I Konwencja Genewska uznaje czerwony krzyż. Znak jest odwróceniem kolorów flagi neutralnej Szwajcarii. Biała flaga to też symbol negocjacji lub poddania się.

Rozwój Znaków

- **1876** – wojna rosyjsko – turecka. Wojska Osmańskie zaczynają posługiwać się znakiem czerwonego półksiężyca (powołując się na uczucia religijne muzułmanów). Zatwierdzony poprzez ratyfikację art. 19 Konwencji Genewskiej w 1929.
- **1922** – pierwsze użycie przez Persję (Iran) znaku czerwonego lwa i słońca na białym tle. Zatwierdzony poprzez ratyfikację art. 19 Konwencji Genewskiej w 1929. Od 1980 Iran używa symbolu półksiężyca*

* **1986** – Choć znak czerwonego lwa i słońca jest nadal obowiązującym znakiem chronionym, znowelizowany statut Międzynarodowego Ruchu CK i CP nie przewiduje możliwości wybrania przez jakiegokolwiek nowo powstałe stowarzyszenie krajowe znaku czerwonego lwa i słońca.

	Proponowany symbol:	Zaproponowano przez:	Wynik działania:
	<i>Czerwony Płomień/Unalom Daeng</i>	Syjam/Tajlandia	Zaproponowany w 1899 przez Syjam i później w 1906 roku przez Tajlandię. Propozycja została porzucona na rzecz Czerwonego Krzyża.
	<i>Mehrab-e-Ahmar/Czerwony Łuk</i>	Afganistan	Zaproponowany w 1935 roku. Propozycja została porzucona na rzecz Czerwonego Półksiężyca.
	<i>Czerwona Owca</i>	Leopoldville (Demokratyczna Republika Konga)	Znak był używany w 1961 i 1964, lecz nigdy nie został zaakceptowany jako oficjalny Znak Chroniony.
	<i>Czerwone Koło/Czerwona Swastyka</i>	Indie	Zaproponowany po uzyskaniu niepodległości przez Indie w latach 1940 tych. Propozycja została porzucona na rzecz Czerwonego Krzyża. Czerwona Swastyka wykorzystywana była w 1920 latach przez rząd Chin, obecnie funkcjonuje jako symbol Światowego Stowarzyszenia Czerwonej Swastyki na Tajwanie, nie jest jednak oficjalnym Znakiem Chronionym.
	<i>Hakuai Sha</i>	Japonię	Użyty przez Japonię w 1877 roku, aczkolwiek porzucony na rzecz Czerwonego Krzyża
	<i>Czerwony Cydr</i>	Liban	Zaproponowany w 2012 roku. Propozycja została porzucona na rzecz Czerwonego Krzyża
	<i>Czerwony Nosorożec</i>	Sudan	Porzucony na rzecz Czerwonego Półksiężyca.
	<i>Czerwona Palma</i>	Syrię	Zaproponowany po II Wojnie Światowej. Propozycja została porzucona na rzecz Czerwonego Półksiężyca
	<i>Czerwona Gwiazda</i>	Zimbabwe	
	<i>Czerwony Trójkąt</i>	Holandię	Zaproponowany na konferencji rozbrojeniowej w Hadze w 1945 roku. Propozycja została porzucona na rzecz Czerwonego Krzyża

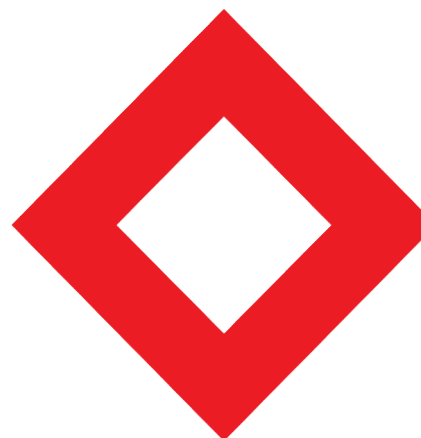
Zródło: F. Bugnion. *The Emblem of the Red Cross: A brief history*. International Committee of the Red Cross, Geneva 1977, s. 65

Rozwój Znaków

- **2005** – W ramach kompromisu i aby uciąć debatę o powołaniu nowych znaków chronionych, w 2005 roku przyjęto III Protokół Dodatkowy do Konwencji Genewskich, który ustanawia neutralny religijnie i kulturowo symbol czerwonego kryształ.

Kryształ jest również słowem, które w większości języków brzmi podobnie.

Mimo, że Kryształ jest oficjalnym znakiem chronionym, postanowiono nie uwzględniać go do nazwy Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca.

Obecnie 156 SK używają znaku czerwonego krzyża, 34 – czerwonego półksiężyca, 1 – czerwonego kryształ.

- **1997** – PD 1, Rozdz. 3: sygnały rozpoznawcze
 - Sygnał świetlny
 - Sygnał radiowy – na dedykowanych kanałach radiowych
 - Sygnał elektroniczny – specjalny kod emitowany przez jednostki, rozpoznawalny przez urządzenia radarowe i sonary

Funkcja znaku - ochronna

Rozpoznawcza/ochronna (*protective/distinctive*)

- Prosty znak czerwonego krzyża, półksiężyca lub kryształ u na białym tle.
- **Zamknięty katalog osób uprawnionych do posługiwania się znakiem o funkcji ochronnej**
- Umieszczany na budynkach, pojazdach i na opaskach noszonych przez personel uprawniony
- Znak w funkcji ochronnej musi być duży i widoczny z daleka.
- Niezgodne z prawem posługiwanie się znakiem o funkcji ochronnej jest **zbrodnią wojenną**

Funkcja znaku - informacyjna

Informacyjna (*indicative*)

- informuje o związku osób, działań lub dóbr ze stowarzyszeniem krajowym Czerwonego Krzyża lub Czerwonego Półksiężyca
- *nie wolno* umieszczać go na opaskach na ramię i na dachach budynków (KG I art. 39 i 44)

Osoby uprawnione do używania znaku

Kategorie osób i obiektów chronionych: art. 24 – 27 I KG i art. 8c I PD

- **Wojskowy personel medyczny, sanitarny i duchowy**
- **Jednostki medyczne (szpitale, ośrodki przetaczania krwi, składnice materiałów medycznych)**
- **Medyczne środki transportu (lądowe, wodne i powietrzne)**
- **Personel ICRC**
- **IFRC i Personel SK Czerwonego Krzyża lub Czerwonego Półksiężyca** w sytuacji, kiedy zaangażowany jest w niesienie pomocy medycznej ofiarom konfliktu zbrojnego
- **Cywilny personel medyczny** w sytuacji, kiedy zaangażowany jest w niesienie pomocy medycznej ofiarom konfliktu zbrojnego

Nadużycia

DEFINICJA: Korzystanie ze znaku, bez upoważnienia wynikającego z konwencji genewskich, protokołów dodatkowych lub uchwał Prezydium ZG PCK.

SKUTKI: utrwalanie błędnych wyobrażeń o podmiotach używających znak i deprecjacja jego znaczenia

Wiarołomstwo - Korzystanie ze znaku dla ochrony zdrowych żołnierzy (kombatantów) lub sprzętu wojskowego

Uzurpacja - Świadome wykorzystywanie znaku w celach niezgodnych z konwencjami genewskimi, najczęściej dla celów komercyjnych lub prywatnych

Naśladownictwo - Używanie symboli, które mogą być mylone ze znakiem

Przykłady nadużyć znaku Ukraina

Po 24 lutego zauważalny był znaczny wzrost nieuprawnionego użycia znaku czerwonego krzyża przez osoby prywatne organizujące pomoc doraźną na granicy.

Jak PCK zapobiega nadużyciom Znaku?

Kodyfikacja prawa

- Konwencje genewskie z 1949 (artykuły: 38, 44, 53)
- Protokoły dodatkowe z 1977 (art. 8c, 85.2f, oraz 3 i 4 Zał. 1)
- Ustawa o Polskim Czerwonym Krzyżu z 1964 (art. 12-15)
- Kodeks karny z 1997 (art. 126. § 1)
- Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z 2008
- Zbiór znaków i skrótów wojskowych
- Norma obronna nr NO-02-A032: Emblemat genewski
- Przepisy wewnętrzne Ruchu i Polskiego Czerwonego Krzyża
- Statut Polskiego Czerwonego Krzyża z 2011

Jak PCK zapobiega nadużyciom Znaku? Edukacja i promocja MPH

Szkoła MPHKZ: Coroczny kurs zaawansowany z zakresu MPH.

Szkolenia dla grup dedykowanych: wojsko, straż pożarna, dziennikarze

Program OPH: Kurs e-learningowy dla nauczycieli i uczniów szkół podstawowych i średnich

Konkurs im. Prof. Remigiusza Bierzanka na najlepszą pracę dyplomową.

Wydawanie publikacji

Biblioteka MPH: Biuro Zarządu Głównego PCK, ul. Mokotowska 14, Warszawa, 5 piętro, pok. 512

Jak PCK zapobiega nadużyciom Znaku? Kampanie informacyjne

[O ministerstwie](#) [Co robimy](#) [Aktualności](#) [Załatw sprawę](#) [Kontakt](#) [PL](#) ▼

[»](#) [Ministerstwo Spraw Zagranicznych](#) [»](#) [Aktualności](#) [»](#) [Ochrona znaku czerwonego krzyża](#)

[< Powrót](#)

Ochrona znaku czerwonego krzyża

📅 24.03.2022

W związku z przypadkami nadużywania przez podmioty nieuprawnione znaku czerwonego krzyża, należy wskazać, że prawo do używania znaku czerwonego krzyża jako rozpoznawczego i ochronnego przysługuje tylko w przypadkach i na zasadach określonych w międzynarodowym prawie humanitarnym.

Jak PCK zapobiega nadużyciom Znaku? Interwencje

Przy PCK funkcjonuje Komisja ds. Ochrony Znaku Czerwonego Krzyża, ustanowiona w 1995. Składa się z: prawników prowadzących badania naukowe z zakresu MPH, przedstawicieli MON, przedstawiciela Urzędu Patentowego, przedstawicieli GIF, pracowników PCK.

Co roku Komisja otrzymuje ok. **40 wniosków o nadużyciu znaku** Czerwonego Krzyża. W 2022 roku liczba ta była większa ze względu na wybuch konfliktu w Ukrainie.

Komisja prowadzi również konsultacje ws. użycia znaku PCK i znaku Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca, np. w mediach.

WAŻNE! PCK nie jest właścicielem znaku Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca. Nie wydaje zgody na użycie znaku. Może jedynie opiniować, czy dane użycie jest zgodne z prawem, czy nie. Właścicielem Znaku na danym terenie jest rząd państwa które ratyfikowało Konwencje Genewskie.

Przykłady działania interwencji

Przykłady działania

konsultacja

Przykłady działania

konsultacja

Co dalej w zakresie ochrony Znaku? Digital Emblem

Digital Emblem jest nowym projektem Ruchu mającym przenieść ochronę płynącą ze znaku Czerwonego Krzyża i Czerwonego półksiężyca na infrastrukturę cyfrową placówek medycznych.

Celem znaku cyfrowego jest oznaczenie infrastruktury

Ważne, Digital Emblem nie jest firewallem i sam w sobie nie będzie w stanie zapobiegać atakom **Ransomware**.

Zachęcamy do zapoznania się z efektami prac grupy roboczej i dalsze śledzenie tematu: <https://www.icrc.org/en/document/icrc-digital-emojms-report>

Co dalej w zakresie ochrony Znaku? Emblem Study

Badanie prowadzone przez ICRC przy współpracy w Uniwersytecie Cambridge

Ma na celu zebranie aktów prawnych regulujących kwestię ochrony znaku i przeprowadzenie analizy prawniczej zapisów i form ochrony, która funkcjonuje w różnych państwach.

Grupa robocza składa się z 14 SK. Jednym z członków jest **PCK**

Obecna analiza pokazuje duże zróżnicowanie podejścia do kwestii ochrony znaku wynikającego z ustrojów prawnych panującego w różnych krajach.

Badanie prowadzone na grupie 23 krajów ma na celu przeanalizowanie mocnych i słabych stron różnych reżimów prawnych i zaproponowanie wytycznych mających wzmocnić ochronę prawną znaku.

Podsumowanie

- Znak czerwonego krzyża, półksiężyca i kryształu są chronione prawem polskim i międzynarodowym
- W Polsce prawo do posługiwania się znakiem czerwonego krzyża posiadają wojskowe służby medyczne oraz Polski Czerwony Krzyż
- Każdy znak towarowy bazujący na skojarzeniach ze znakiem czerwonego krzyża w czasie pokoju osłabia poszanowanie dla znaku w czasie konfliktu zbrojnego

Bądźcie naszymi oczami w terenie. Jeżeli zauważycie nieprawidłowe użycie Znaku poinformujcie nas:

miedzynarodowy@pck.pl lub magdalena.stefanska@pck.pl

Dziękuję za uwagę

Mateusz Pęksa

Biuro Zarządu Głównego Polski Czerwony Krzyż
mateusz.peksa@pck.org.pl | miedzynarodowy@pck.pl
www.pck.pl